Lauri Tarasti

Lausunto hallituksen esityksestä laiksi vaalilain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta HE 162/2018 vp **13.11.2018**

Perustuslakivaliokunnalle

Nyt esillä olevassa hallituksen esityksessä 162/2018 vp tehtäisiin – kuten sen pääasiallisessa sisällössä on todettu – joukko pienehköjä teknisluonteisia tarkistuksia. Ne ovat tarpeen vaalien asianmukaiseksi toimittamiseksi.

Vaalilain 171 a ja 177 a §

Europarlamenttivaaleja koskevat ehdotukset tulee hyväksyä. Väestörekisterikeskukselle asetettava viiden työpäivän määräaika antaa Euroopan unionin muun jäsenvaltion viranomaiselle sen pyytämät tiedot siellä ehdokkaaksi asetettavan Suomen kansalaisen vaalikelpoisuudesta on unionin vaatima.

Kertaluonteinen muutos ehdokashakemuksen jättämisen myöhentämisestä kahdella päivällä (16.4. – 18.4.) vuoden 2019 europarlamenttivaaleissa on järkevä, jotta ehdokkaalla (ja puolueella) olisi mahdollisuus ottaa huomioon 14.4.2019 toimitettujen eduskuntavaalien tulos. Käytännössä miettimisaikaa jäisi kolme päivää, koska eduskuntavaalien epävirallinen tulos tiedetään maanantaina 15.4. Europarlamenttivaalien ehdokashakemukset tulisi sitten nyt tehtävän muutoksen mukaan jättää torstaina 18.4.2019.

Jos maakuntavaalit järjestetään yhtaikaa europarlamenttivaalien kanssa, seuraa siitä se, että maakuntavaaleissa ehdokashakemukset vireillä olevan lakiesityksen mukaan olisi kuitenkin jätettävä jo tiistaina 16.4., jolloin näissä vaaleissa miettimisaika jäisi lyhyeksi. Olisikin harkittava, pitäisikö myös tätä jättöaikaa lykätä kahdella päivällä.

Muutoinkin olisi syytä tarkistaa eduskunnassa vireillä olevia lakiesityksiä maakuntavaaleista, koska niitä laadittaessa ei ole voitu ottaa huomioon näiden vaalien mahdollista yhdistämistä europarlamenttivaaleihin. En voi olla tässä yhteydessä toteamatta, että perustuslakivaliokunnassa olisi myös syytä vielä miettiä kolmoismandaattia eli mahdollisuutta, että sama henkilö on kansanedustaja, maakuntavaltuutettu ja kunnanvaltuutettu. Tätä harkintaa ei ole toistaiseksi kunnollisesti tehty eikä käsitelty hallituksen esityksissä.

Vaalilain 8 §

Päätöksen äänestysalueista määräaikaa on tarkistettava, koska kuntavaalit on siirretty pidettäviksi huhtikuun kolmantena sunnuntaina. Vaalilain 8 §:n 2 momenttia voitaisiin täydentää säännöksellä siitä, mitä tapahtuu, jos kyseistä päätöstä ei ole tehty ja ilmoitettu 1 momentin mukaisesti viimeistään päätöksen

voimaantuloa edeltävän vuoden elokuussa. Tällainen säännös sisältyy nykyisen vaalilain 8 §:n 2 momenttiin.

Kuntarakennelain (1698/2009) 22 §:n 1 momentin mukaan päätös kuntajaon muutoksesta on tehtävä ennen sen voimaantuloa edeltävän vuoden kesäkuun loppua. Siten äänestysaluejaosta päätettäessä viimeistään elokuussa ehditään hyvin ottaa huomioon tulossa olevat kuntajaon muutokset. Jos äänestysaluejakopäätöksestä tehtäisiin valitus, päätöstä kuitenkin noudatettaisiin hallinto-oikeudelle tehdystä valituksesta huolimatta, kunnes valitusasia on ratkaistu, ellei hallinto-oikeus toisin määrää.

Vaalilain 18 ja 19 §

Nämä pykälät koskevat äänioikeusrekisterin tietoja, joita ehdotetaan täydennettäviksi. Ilmoituskortin lähettäminen pelkästään sähköisessä muodossa vastaa tämän päivän vaatimuksia. Kuten perusteluissa on lausuttu, väestörekisterikeskuksen on annettava tästä mahdollisuudesta riittävästi tietoa kansalaisille.

Vaalilain 21 §

Vaalilain 21 §:ään tehtävät muutokset ilmoituskortista vähentänevät se merkitystä itse vaalitoimituksessa, mutta säilyttävät merkityksensä tärkeänä vaaleista tiedottamisen muotona.